

Довгаль М.В., начальник управління
нагляду у кримінальному провадженні
прокуратури Дніпропетровської області

ОСНОВНІ КРИМІНОГЕННІ ФАКТОРИ
ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ
НА ОСІБ, ЯКІ ПРЕДСТАВЛЯЮТЬ АВТОРИТЕТ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Зазвичай злочини, що посягають на осіб, що представляють авторитет органів державної влади належали до малопоширених в Україні. Так, середні показники кількості цих злочинів, вчинених на території України протягом 2009-2013 років, становила 1025 злочинів (у 2009 році було зареєстровано 1391 злочинів, у 2010 - 1316, у 2011 - 1017, у 2012 - 538 та у 2013 - 861) [1, с. 369]. Однак протягом 2014-2015 років змінився вектор кримінологічної характеристики цієї групи злочинів. Насамперед, спостерігаємо дві тенденції у кримінологічній характеристиці цих злочинів. По-перше, це загальне збільшення кількості злочинів, що посягають на осіб, які представляють

авторитет органів державної влади. Так, у 2014 році відбулося зростання цього виду злочинності порівняно з 2013 роком на +400%. По-друге, відбувся і «перерозподіл» питомої ваги самих злочинів цього виду. Так, найбільшу питому вагу становить злочин, передбачений у ст. 348 КК України та становив 65,6% у 2014 році та 59,4% у 2015 році [2; 3].

Основними криміногенними факторами вчинення злочинів, що посягають на осіб, які представляють авторитет органів державної влади, є такі.

1. Проведення антитерористичної операції на окремих територіях Луганської та Донецької областей. Як відомо, під час проведення цієї операції ті особи, які воюють на стороні законних військових формувань нашої держави можуть відноситися або до представників влади, або до військовослужбовців, які визнаються потерпілими під час здійснення своїх повноважень. Таке різке збільшення злочинів проти авторитету органів державної влади якраз і обумовлюється проведенням цієї антитерористичної операції.

2. Анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим на початку березня 2014 року. Як відомо, протягом цих подій вчинення злочинів проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади, було поширеним явищем.

3. Формування негативного ставлення до осіб, які представляють авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, у засобах масової інформації. Зокрема, досить часто можна почути та побачити інформацію про те, що працівники Національної поліції України пошкодили чи знищили певну кількість закріплених за ними транспортних засобів або непрофесійно поводили себе під час затримання осіб які вчинили злочини. Негативний імідж серед населення формується ЗМІ практично щодо всіх правоохоронних органів. Серед них під особливим прицілом мас-медіа - працівники Національної поліції та органів прокуратури.

4. Безкарність певної частини тих осіб, які вчинили злочини проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади.

5. Відсутність належного правового виховання школярів та студентів неюридичних вищих навчальних закладів. Таке виховання, на нашу думку, має сприяти індивідуальному розвитку особистості. Відповідно відсутність такого виховання є одним з криміногенних факторів вчинення злочинів проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади.

6. Низький культурний рівень осіб, які посягають на представників авторитету органів державної влади. Ще В.С. Евмінов писав, що чим нижчий рівень культури, виховання та освіти злочинців, тим більш грубими за характером та примітивнішим за мотивацією є вчинені ними злочини [4, с. 117]. Досить пригадати інформацію про те, які особи входять до складу воєнізованих формувань терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР».

7. Порушення, допущені особами, які представляють авторитет, вимог професійної діяльності. Так, останнім часом розгортається дискусія як серед науковців та практичних працівників, а також серед громадян проблема правомірності застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції 7 лютого 2016 року у місті Києві, внаслідок чого був травмований 17-тирічний пасажир автомобіля BMW.

8. Перенасичення населення України нелегальною вогнепальною зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, холодною зброєю. Це, у свою чергу, сприяє тому, що у випадку висування законних вимог особами, які представляють авторитет органів державної влади, щодо них може застосовуватися збройний опір з боку осіб, яким адресуються ці протиправні вимоги. Що стосується тих районів Донецької та Луганської областей, де проводиться антитерористична операція, то незаконний обіг зброї - це поширене явище. Саме вона перебуває на озброєнні незаконних збройних формувань терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР».

9. Недосконалість національного законодавства України, у тому числі і кримінального.

10. Маргіналізація значної частини населення України, поширення алкоголізму та наркоманії. Зокрема, алкогольне та наркотичне сп'яніння знижують контроль за поведінкою особи, знімає внутрішні заборони, сформовані протягом попереднього життя. Внаслідок чого значний відсоток злочинів проти осіб, які

представляють авторитет органів державної влади, скоюються саме у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння.

11. Низький економічний рівень осіб, які вчинюють досліджувані злочини. Ця причина штовхає багатьох осіб брати участь у діяльності незаконних збройних формувань терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР».

12. Безробіття. Як відомо, його рівень у країні в цілому чи в окремому регіоні впливає на рівень економічного достатку особи. Чим вищий рівень безробіття, тим нижчий рівень життя населення а відтак вищий відсоток насильницької злочинності, у тому числі проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади.

Таким чином, злочинність проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади, обумовлена як об'єктивними та суб'єктивними факторами. Окремі з них пов'язані з об'єктивними причинами (зокрема, з проведенням антитерористичної операції на окремих територіях Донецької та Луганської областей), а інші - з суб'єктивними (наприклад, порушення вимог законодавства особами, які представляють такий авторитет. Належне їх визначення сприятиме виробленню ефективних заходів запобігання злочинам проти осіб, які представляють авторитет органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009-2013 роки): моногр. / [Блажівський Є.М., Козьяков І.М., Книженко О.О., Литвак О.М., Ярмиш О.Н. та ін.]. - К.: Національна академія прокуратури України, 2014. - 484 с.

2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року / офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst201l.html?dir_id=111482&libid=100820&c=edit&c=fo

3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-листопад 2015 року / офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst201l.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&c=fo

4. Криминология: [учебник] / под ред. В.Н. Кудрявцева, В.Е. Эминова. - [4-е изд.] - М.: Норма, 2009. - 800 с.